

שאלות רבות

פרק י"ט

(ב) דבר אל כל עדת... קדשים תהיו.
 אחר שהשנה שכינתו
 בישראל ל' קדשם לחיי עולם כמו שהיתה
 הפונה באמרו: "ואתם תהיו לי ממלכת
 כהנים וגוי קדוש" (שמות י"ט, ו) ובאמרו
 "כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים,
 להיות לכם לאלהים, והייתם קדושים"
 (לעיל י"א, מה) והקבילים⁵ מטמאת

המאכלות⁶ והזרע⁷ בטמאת הנדה⁸,
 והנגעים הנמשכים ממנה⁹, ומטמאת
 הנקה¹⁰, ומטמאת החטאים¹¹, באמרו
 "מכל תטאחיקם לפני ה' תטהרו" (לעיל
 ט"ז, ל), ומחברת השדים¹², ורוח
 השמא¹³, ומטמאת העריות (פרק י"ח)
 באמרו "אל תטמאו בכל אלה" (לעיל י"ח,
 כ"ד). אמר עתה שהפונה בכל אלה
 האונות היא שיהיו קדושים¹⁴, וזה כדי

שידמו ליזרם כפי האפשר¹⁵, כמו
 שהיתה הפונה בקראת האדם, באמרו
 "נעשה אדם בעלמנו בדמותנו"¹⁶
 (בראשית א, כו), וזה באר עתה באמרו
 כי קדוש אני ה' אלהיכם. וראוי שתדמו
 אלי כפי האפשר בעיני ובמעשה¹⁷,
 ולהשיג זה ההדמות באר שנצטרף לשמו
 את המצות הפתובות פלות הראשון,
 וכל הפונה בהם היא לחיי עולם בלבד,
 כמו שבאר בסופם באמרו "למען
 יאריכון ימיה" (שמות כ, יב), באשר
 התבאר במקומו¹⁸, והתחיל לבאר ענין
 כבוד אב ואם¹⁹, ואמר -

31 (ג) איש אמו ואביו תיראו. להורות²⁰
 שלא יהיה הכבוד בהם על

אפן שיקנה לבו גס בהם, אף על פי
 שיקבדם במאכל והמשחה²¹ ובמלבוש²²,
 כמו שהזכירו ז"ל באמרו: יש מאכל
 לאביו פסיוני וטורדו מן העולם²³
 (קרושין לא, א), אבל יהיה כבודו להם
 כמכבד נוראים אצלו למעלתם עליו²⁴,
 ואחר כך באר ענין שבת²⁵ באמרו - ואת
 שבתתי תשמרו. שלא על שבת בראשית
 בלבד והזהיר, אכל על כל מיני השבת,
 שהם: שבת בראשית²⁶, ושבת הארץ²⁷
 ושמיטת כספים²⁸, המעידים על הדוש
 העולם²⁹, באמרו אחר כך -

46 (ד) אל תפנו אל האלילים. באר³⁰
 שבאשר הזהיר האמר "לא

תעשה לה פסל"³¹ (שמות כ, ד) לא בלבד
 עבר לרשע עליו לאלהים ירד עבר

כ" קדושים תהיו

1 ויקרא למתנותי אל

26

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא י"ט יז

3

100

אחד מתלמידיו של גאון המוסר רבי ישראל סלנטר בא לפני
 ואמר: רבי, ברצוני לנסוע לארץ גרמניה כי שמעתי שרפיון הדת
 שם גדול, אדבר על לבם מענייני התשובה אולי יסתייע הדבר
 ויחזרו ממעשיהם הרעים.
 מחשבה נאה - אמר הרב - אולם מה עם העיר שלנו, סלנט,
 האם כאן כל בני העיר הולכים בדרך הישר? ואולי יש מקום לעורר
 תחילה את בני עירנו בענייני תשובה?

ודאי צודק הרב! השיב התלמיד.
 ומה בדבר בני משפחתך? - שאל רבי ישראל - האם באמת
 כולם הולכים בדרך הישר או שמא יש לעוררם תחילה? ...
 "אמת הדבר - הודה התלמיד - אכן כאשר אני מהרהר בכך
 אכן אני נוכח לדעת כי תחילה עלי לדבר עם כמה מבני משפחתי...
 ומה אתן עצמך? - שאל רבי ישראל - האם אתה מרוצה
 ממצבך או שמא? ...

אכן אכן!!! - אמר התלמיד - הרבי צודק! קודם כל עלי לתקן
 את עצמי וכמו שאמרו חז"ל (בבא מציעא דף קז): "קשוט עצמך
 ואחר כך קשוט אחרים!"

2 חזינו לך תורה

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו (י"ט-ג)

הלא כל עינקה של מצוות כיבוד אב ואם הוא משום שהם הביאוהו
 לעולם, והרי מאידך אמרו חכמינו: גזח לו לאדם שלא נברא משנברא,
 משמע שאין משום גמילת טובה בהולדתו של אדם, ואם כן הרי אין מקום
 למצוות כיבוד אב ואם, ולפיכך אמר הכתוב מיד: ואת שבתותי תשמרו,
 והרי שקולה שבת כנגד כל התורה, וכל השומר שבת כהלכתו אפילו
 עובד עבודה זרה מוחלין לו כל עונותיו - ואדם שאין בו חטאים והוא
 מקיים את כל התורה, אין אומרים עליו, גזח לו שלא נברא, אלא אדרבה
 - בראו לעולם הוא בגדר זכות וממילא ראוי לו לכבד את הוריו שהביאוהו
 לעולם...

שמירת השבת היא איפוא כעין טעם ותסברה למצוה של איש אמו
 (תורת משה)

לא רק בזמן שאדם זקוק להוריו, על-מנת שיפרנסוהו במזון והלבשת
 הריהו מחוייב לכבדם, אלא אפילו גם איש - בהנחו כבר איש העומד
 בפני עצמו ואינו זקוק להם כלל, גם אז מחייב הוא לכבדם כראוי.
 (כתב סופר)

אפילו לכבדם³², ולעשות "מסכה"
 בשעות ידועות, להשיג בה הצלחות
 קוננים מדימים וזולתם³³.

51 (ה) וכי תזבחו בארץ³⁴ שכאשר אמר
 "אנכי ה' אלקיך"³⁵ (שם כ, ב)
 שיקבלו לאלוה אוחו לברו³⁶, כמו

שקבלו ביציאת מצרים באמרו "זה³⁷
 56 אלי ואנחה, אלהי אבי וארוממנהו"
 (שמות ט"ו, כ), לא בלבד אמר³⁸ שישמרו
 מצותי וירוממוהו - בראוי לקבל
 למלך³⁹ - ושיחפלו אליו לברו⁴⁰ בכל
 צרתם⁴¹, אבל הזהיר עם זה שיחוסו על
 61 כבודו מאד, באפן שלא יחללו את
 קדשיו⁴² אפילו במהשכח⁴³.

1 .. וטעם הכתוב שאמר כי קדוש אני ה' אלהיכם, לומר שאנחנו נזכה לדבקה בו בהיותנו קדושים, והנה זה כענין ²² הדבור הראשון בעשרת הדברות וצוה איש אמו ואביו תיראו ²³, כי שם צוה על הכבוד וכאן יצוה על המורא. ואמר ואת שבתותי תשמרו. כי שם צוה על הזכירה וכאן על השמירה, וכבר פירשנו ²⁴ ענין שניהם. ואמר אל תפנו אל האלילים, והוא מלשון ואם יפנה לבבך ²⁵, אשר לבבו פונה היום ²⁶. יאמר שלא יפנה לבו באלילים להאמין שיהיה בהם תועלת או שיבאו העתידות אשר יתנבאו מהם, אבל יהיו הם וכל מעשיהם אפס ותוהו בעיניו ²⁷, ולא תבא עתידות רק בגזרת עליון, וכך אמרו רבותינו ²⁸ דיוקנות עצמן אסור להסתכל בהן, משום שנאמר אל תפנו אל האלילים ²⁹, הכניסו אפילו ההסתכלות בהן בכלל האיסור שלא יתן דעתו בענינם כלל. ואמר ואלהי מסכה לא תעשו לכם להזוהר עליהם משעת עשיה, האזהרות בע"ג יבאו בחירה במקומות רבים, ובמדרש ³⁰ ויקרא רבה ³¹ הזכירו על הפרשה הזו, רבי לוי אומר מפני ³² שעשרת הדברות כלולין בתוכם. אנכי ה' אלהיך ³³, וכתוב הכא אני ה' אלהיכם ³⁴, לא יהיה לך זכתיב הכא ואלהי מסכה לא תעשו לכם, לא תשא ³⁵, וכתוב הכא ולא תשבעו בשמי לשקר, זכור את יום השבת ³⁶, וכתוב הכא ואת שבתותי תשמרו, כבוד את אביך ואת אמך ³⁷, וכתוב הכא איש אמו ואביו תיראו, לא תרצה ³⁸ וכתוב הכא לא תעמוד על דם רצח ³⁹, לא תנאף ⁴⁰, וכתוב הכא אל תחלל את בתך להזנותה ⁴¹, לא תגנוב ⁴², וכתוב הכא לא תגנוב ⁴³, לא תענה ⁴⁴, וכתוב הכא לא תלך רכיל בעמך ⁴⁵, לא תחמוד ⁴⁶, וכתוב הכא ואהבת לרעך כמוך ⁴⁷, ע"כ במדרש:

(4)
ה' אלהיך

קדושים תהיו' - קביעה

(5) אלהיך ה' א

קדושים תהיו' - החלטה אלהית

1 אב כן, המובן הראשון של קדושים תהיו היא הציווי להיות קדושים, שצריכים אנו להתאמץ בכל המצוות למען תתגלה בנו מדרגת הקדושה. המובן השני של קדושים תהיו רמוז בוהר הקדוש (נ פא א), וזו לשונו:

"דכתיב קדושים תהיו, קדושים תהיו לא כתיב, אלא תהיו, תהיו ודאי, אמר ליה, הכי הוא ומקרא כתיב (שמות י"ט) 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', וכתוב 'אלה הדברים' וגו' (שם)".

6 הוזהר מדייק ממה שאמר קדושים תהיו ולא אמר קדושים היו, שזו לשון החלטה ובשורה, ולא לשון בקשה. והיינו שהקב"ה קובע ומודיע לנו שאנו נהיה קדושים, זו הבטחה וקביעה אלהית, ולא בקשה מאתנו. הקב"ה מבשר לנו שאנו נהיה קדושים. הוזהר משווה זאת למה שמובא במעמד הר סיני שאמר "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", ששם הקב"ה לא ביקש מישראל אלא הודיע שזה מה שיהיה, כמו שמסיים ואומר "אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל", והיינו שמדבר ומודיע להם אמת זו, שהקב"ה קובע ומבשר לישראל שאנו נהיה ממלכת כהנים, ונקט שם לשין 'תהיו', 'ואתם תהיו לי', והוא לשון קביעה. ממילא גם כאן, כשאמר "קדושים תהיו", נלמד ונשכיל להבין שאין זו בקשה, אלא החלטה וקביעה אלהית ברורה - אתם תהיו קדושים משום ⁷ שאני קדוש, ואם אני קדוש אזי בוודאי גם אתם מובטחים שתהיו קדושים ⁸.

אנו מובטחים להיות קדושים

עומק העניין הוא, שאנו ממש בני איל חי, וה' יתברך הוא פנימיות חיינו ממש, ונמצא שאם ה' יתברך קדוש, הרי שבוודאי גם ישראל עם קרובו מובטחים להיות קדושים, כי אנו חלק ממנו יתברך, והוא לעולם קדוש, וקדוש לעולם קיים (פנהדרן צב א), וממילא גם אנו מובטח שנהיה קדושים, אם דרגת הקדושה היתה תלויה רק בנו, הרי שהלילה היה מקום לפקפק אם נצליח להיות קדושים, ואם באמת נתעלה לדרגה עליונה זו, ואולם, ממר הקודש שבישראל איננו תלוי בנו אלא בה' יתברך, אנו חלק ממנו יתברך, וממילא כמו שהיא קדוש לעולם כך ישראל מובטחים שיהיו קדושים ויגיעו למדרגת האמתית והקבועה, כל הנפילות הן ארעיות, כי מובטחים אנו לשוב אל הקדושה העליונה. הבטחה זו היא מכוח הקשר המוחלט שלנו לה' יתברך, אני עמו ונחלתו, אנו שארי בשרו כביכול, חלק אלוה ממעל, ומה הוא קדוש אף אנו נהיה קדושים, אין בדבר זה בחירה

(2)

כלל. אין לאף אחד מישראל בחירה אם יהיה קדוש אם לאו, כולם בסוף יגיעו לדרגת הקדושה העליונה. כל הבחירה מסתכמת בזמן שזה יקח ובתהליך שיצטרך לעבור עד שגיע לדרגה זו. לפיכך, מי שמשכיל ומבין היטב שזו מדרגתו האמיתית, הוא מתחיל להתאמץ ולהתעלות לדרגה זו, והולך בדרך סלולה אל חיי הקדושה העליונים. ומי שחלילה מתכחש לזאת, גוזר לעצמו ללכת בדרכים עקלקלות ומפותלות, מלאות קשיים ובעיות, עד אשר אף הוא יגיע למחוז חפצו, להיות דבק בה' אלהיו כחיי נצח וקדושה עילאה.

6
6

אין בחירה בקדושה. היא קבועה ומוחלטת, כתובה בעט ברזל ובציפורן שמיר. "קדשים תהיו" היא קביעה אלהית שאי אפשר לערער, ואין שום מעשה וחטא של אדם מישראל שיכול להפר את השבועה האלהית שמקיימת את הכל ומרוממת את ישראל אל קדושתם העליונה".

ציווי והחלטה - גוף ונשמה

ומכאן נשכיל ונבין ששתי הבחינות שראינו בפירוש קדושים תהיו, הן שני רבדים, שזה הנשמה וזה הגוף. הפנימיות הגנוזה היא ההבטחה האלהית. "קדשים תהיו" כמובן של שבועה והחלטה, זו הנשמה, מקור הכוח להיות קדושים. ואילו "קדשים תהיו" כמובן של ציווי, זה הגוף. אנו יכולים לגשת למלאכה להיות קדושים רק מכוח הידיעה הפנימית שבאמת אנו קדושים מטבענו, וזו גורה והחלטה אלהית שאיננה תלויה בנו. את כל הכוחות להתאמץ ולעלות במעלות הקדושה אנו מקבלים מכוח הידיעה הפנימית שבאמת בתוכנו אנו קדושים, והקב"ה הוא המקדש אותנו ומרומם אותנו. לכן הקדושה היא טבעית לנו, והיינו שלהיות קדוש פירושו לשוב אל הדבר הכי טבעי ואמיתי לנו, ולכן ממילא גם הכי קל ונעים וטוב עבורנו. אין דבר מענג את ישראל יותר מלהיות קדושים. זו הבטחה הפנימית שלנו. כל צורת חיים אחרת מכאיבה לנו מאוד, וממלאת אותנו יגון ואנחה. הקדושה היא האוויר, הטבע והמתקנות שלנו. "קדשים תהיו - כי קדוש אני ה' אלהיכם".

6

שנזכה להתקדש בקדושת ה', במעשים טובים ומידות אציליות, ויופיע הוא עלינו מלמעלה בקדושתו האדירה, להעלותנו ולרוממנו אל בית מקדשנו, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן!

28

כאן לנו ידיעה גדולה מאוד. התורה מגלה לנו כאן כחות נפשו של האדם, כי אלהות הנה האדם הוא העושה! ואבאר דברי. במכילתא (שמות כ, ג) על פסוק לא יהי לך אלהים אחרים, איתא שם: "וכי אלהות הו' והלא כבר נאמר (ישעי' לו, יט) ונתחן את אלהיהם באש כי לא אלהים המת, ומה תלמוד לומר אלהים אחרים, אלא שאחרים עושים אותם אלהות". (במכילתא אשר לפנינו איתא, "קוראין אותם אלהות"). הרי לא יתכן לפרש אלהים אחרים שלא יהי לך האלהים אשר זולתו, כי האי אין עוד מלבדו, וא"כ מהו אומר אלהים אחרים, אלא שאחרים עשאו לאלהות, והנה מה לה לתורה לספר לנו זה אשר אחרים עשאו, ומה אנו שומעין מזה, אלא כי ידיעה גדולה מלמדת לנו התורה, כי יתכן דבר בטל ומבוטל בתכלית הביטול, והאדם בהבטתו על הדבר, וביחוסו אליו, הנה במעשיו יעשנו ממש ל"אלה". אם הסתכלתם בהגוים אשר במדינותיכם שלכם, כהגוים שלנו כן הגוים שלכם, איכרים גסים באין כל תבונה, והנה מעמידים להם עץ מיער כרתו מעשה ידי חרש במעצד, בכסף ובזהב ייפו, במסמרות ובמקבות יחזקום, והנה ישתחוו להם, ינשקום יחבקום, ואחרי הרגל במעשים אלה, גם יאמרו להם אלהינו אתה, גם ימסרו נפשם עליהם. כעל משהו מציאותי, כעל "אלה" ממש חלילה, עד כדי כך סבוכים ומפותלים הנה כחות נפשו של האדם.

7

ל ירוקס
ספסרה

בסנהדרין (קב:) מספרת הגמ' איך שמנשה איתחזי ליה לרב אשי בחלמא ואמר ליה מהיכא דבעית למישרא המוציא לא גמירת וחברך קרית לן? א"ל רב אשי מאחר דהכימתו כולי האי מאי טעמא קא פלחיתו לע"א? א"ל אי הוית התם הות נקוטנא בשיפילי גלימא ורתתת אבתראי, עיי"ש. והנה עכשיו כשביטלו יצרא דע"ז הלא אין לנו כל ציור תבונה ברהיטתם לע"א, עבודה לעץ ואבן מעשה ידי חרש, ובעידנא דיצרא הלא קחוינן דגם הוהו אחריהם, ואיך מבינים זה? אלא היא הדבר שהגדנן, שהאדם

3

הוא העושה את האלה. זהו כלל הדבר בכל ענינים, בלי „עשאים“ לא מתהווה כלל, הכל הבל, אבל אם „עשאים“, גם הבל הכלים נעשה מציאות. דוקא אם „עשאים“ הכל מתהווה.

בגמ' סוף מנחות (קט): איתא: תניא אמר רבי יהושע בן פרחי בתחילה כל האומר לי עלה לה אני כופתו ונותנו לפני הארי, עתה כל האומר לי לירד ממנה אני מטיל עליו קומקום של חמין, שהרי שאול ברח ממנה וכשעלה בקש להרוג את דוד. הנה כי בתחילה הי' שונא לכבוד וגדולה תכלית שונאה, עד כי הי' הורג את האיש תנותן לו כבוד וגדולה, ממש כמו שהי' רודף את נפשו, ואחר כך, אחר שכבר עלה לגדולה, נתהפך ממש עד הקצה האחרון, עד להיות שונא בתכלית למי שיעמוד ויתנגד לגדולתו, ובשאלו המלך הרי רואין כי הי' הפך גם להורגו נפש, על שהי' דוד גרם בהפסד גדולתו. מבנהל ונורא התהפכות האדם מן הקצה אל הקצה. איך

8
pe

זה מהלך הדברים, מה הן גדרן של הדברים, איך זה מתהווה ברי' אחרת ממש, מן תחלתו עד לאחר כך? הוא סוד כח היצר, הוא ענין של „עשאים“. הרמב"ם בהקדמתו לסדר זרעים כתב: „לולא המשתעשעים הי' נשאר העולם חרב, ושארין בעולם שגעון דומה לשגעון האדם שהוא חלוש הנפש ודל התרכבה והוא נוסע וכו' וכו', והוא יודע שלא נשאר משנות היינו מה שיוכל בהם לבלות בנין העשוי מן וכו' היש שטות ושגעון כזה? לאיתי פעם אצל הסבא ז"ל איך שנכנס והוכיח לתלמידיו בהרמת קול, וגם בהכאות על השולחן, בהראות להם מלא חפנים של דיגרים, וקרא בקול: אתם משחקים עם חרסים שבורים! „(איר שפילט זיך מיט שערבלאך)“. דיבר או על ענין חמדת הממון. הנה בעיני הסבא ז"ל היו הדיגרים נראים בעיניו בתכלית הביטול, ממש כחרסים שבורים. „געלד איז בלאטע! והנה כשתפגוש עשיר גדול בעל מיליון, והוא כבר למשל בן שבעים, ושנות חייו שעוד נשאר הנם בנבורות עשר שנים, ותשאלנו למה לו כל הכסף, ותגיד לו בביטול כי הכסף הלא הם חרסים שבורים, הלא הוא בהיפוך יביט עליך כאלו פשוט נשתנעת, והאומנם כי לכן דעת הדבר להיפוך, וכלשון הרמב"ם „שארין בעולם שגעון דומה לשגעון האדם הזה“, ואיך זה מתאימים שתי הדעות, אלא אין זה אלא מגדל הסוד וכח של „עשאים“. הבלים ממש, אשר אין בהם כל מציאות כלל, ובכח „העשאים“ — להוותם כמציאות ממש.

16

21

28

כשתקב"ה העניש לאדם הראשון אחרי אכלו מעץ הדעת טוב ורע, אמר ליה (בראשית ג, יט): „כי עפר אתה ואל עפר תשוב“, הנה הקב"ה פקח עיניו של אדה"ר, וגילת לו סוד גדול „כי עפר אתה!“ ולכאורה מי זה לא יודע כי עפר הוא, וכי לגילוי הי' צריך לדבר פשוט כזה? והתשובה כי אמנם כן הוא, שהאדם באמת לא יודע כלום כי עפר הוא, כח „עשאים“ כל כך חזק עד שנוצר לפקוד עיניו, ולגלות לו זה הדבר הפשוט „כי עפר אתה“. הסדר ממך מכסה ה„עשאים“, ואז תווכח את אמיתת המציאות. וכלל זה אמנם כלל גדול הוא בכל עניני עוה"ו, כל מציאות העוה"ו אינם מציאות בעצמם, אלא רק מציאות של „עשאים“, ועד כדי כך עד שה„עשאים“ מהווה לפניך גם כן את ה„אלוה“. אם אתה פונה אחריהן סופך לעשותן אלוהות, מפניה מתהווה אלילים לאלהות! נוראים הדברים.

31

36

”וכי תזכרו זכה שלמים לדי' לרצונכם תזבחהו“. לא בשלמים בלבד צריך שהקרבן יהיה „לרצונכם“. אף בעולה ובשאר קרבנות כך הדין. ובכוונה מיוחדת הודגש הדין הזה בשלמים.

9
8
מזבח

בדיחה עממית ישנה: רבותא גדולה לומר „הנני מוכן ומזומן לקיים מצות ארבע כוסות“ בליל פסח, על כוסות של יין, אילו היו שותים ארבע כוסות של זפת והיו אומרים הנני מוכן ומזומן וכו', היתה זאת רבותא, אבל לא עכשיו. לאמיתו של דבר, הנכון הוא ההיפך. אילו היו שותים כוסות של זפת לא היתה שוב רבותא לומר שמוכן ומזומן לקיים מצוות השם. אלא מה? לשם הנאת הגוף הוא שיהיה פשיטא שאינו מתכוין אלא לשם קיום המצוה. אבל עכשיו ששותים ארבע כוסות יין,

(4)

1 ויש בזה הנאת הטף, ובכל זאת הוא מרכז את מחשבתו ומצמצם את כוונתו, אך ורק לשם קיום המצוה, הרי זו באמת רבותא גדולה. ולפיכך בקרבן עולה שכולו לדי', ואין לבעלים בו כלום, אין כל כך חידוש אם יתכוין לרצון ולמחשבת "לשמה". פשיטא וכי יש לו בזה הנאה עצמית? אבל שלמים, שהבעלים אוכלים הכשר, ורק האימורים מקריבים על המזבח, כהם צריך הכתוב להזהיר באופן מיוחד: "וכי תזבחו זבח שלמים לדי' לרצונכם תזבחוהו".

6 כיצא בדברי: בעשרה מאמרות נברא העולם, ובעשרת הדברות ניתנה התורה. אין עשרה המאמרות, בלי עשרת הדברות, יכולים להתקיים. בלי התורה באו דור ההפלגה ודור המבול ותמלא הארץ חמס וגול ורצת. אבל גם עשרת הדברות בלי עשרה המאמרות אין להם אחיזה. לא ניתנה תורה למלאכי השרת. האור צריך לכלי כדי שיוכל להתקיים. וכשם שהאור צריך לפתילה וכלי, אף אש התורה – "מימינו אשפת למו" – צריך לכלים גשמיים של העולם, שיהיו לה אחיזה, ולכן נתלבשה התורה בקלף גשמי ודיו גשמית והמצוות כולן בכלים גשמיים. 10 המטרה והתכלית היא אפוא: חיבור עשרת הדברות עם עשרה המאמרות. בחינת "שלמים", שהאימורים מקדשים גם את כל הבשר, וכן התורה כשהיא נשרשת בהעולם מקדשת את כל העולם. ובשארם מסתגר אך ורק בד' אמות של הלכה בלבד, בודאי שאשרי חלקו, אבל אין בזה רבותא כל כך אם מתכוין אך ורק לדי'. דאי, הרי הנאת עצמו אין לו. עיקר הרבותא הוא כשעוסק בעשרה מאמרות, בעולם, ושם הוא מתכוין ברצון גמור שיהיה להשם על ידי השרשת עשרת הדברות בתוך העולם גופו. "וכי תזבחו זבח שלמים לדי' לרצונכם תזבחוהו". ושיא השלימות של חיבור עשרת הדברות עם עשרת המאמרות יהיה לעתיד לבוא, ככתוב: "בנבל עשור זמרו לוי", ואמרו בגמרא: "כגור של לעתיד לבוא יהיה של עשרה נימין, שנאמר: 'עלי עשור ועלי נבל', ואומר: 'הודי לדי' כגור בנבל עשור'". ואו כשיגיע השיא של חיבור זה, יהיה "הג העשור" השלם והגמור.

(10) פ

הרב חיים דוב שעוועל

כחה של מחשבה

(לפרשת קדושים)

1 הפרשה שלפנינו, ש"נאמרה כהקל מפני שרוב גופי תורה תלוין בה" (רש"י עפ"י המדרש), טוקדשת למט- זה הנשנבה להכשיר את ישראל לחיי עולם על ידי עלייתו במעלות הקדושה במעשיו ודרכי חייו. "קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם" (יט, ב) – התאמצו להתקרב למקור הקדושה בכל הליכות חייכם, "שאם מקדשים אתם עצמכם, מעלה אני עליכם כאילו קודשתם אותי".

(11) 31/11 אין יתרה

מבחינה זו יש לעיין בדינים אחרים שנאמרו כאן בתחילת הפרשה, שלכאורה אין מקומם כאן. אלא לעיל בתורת הקרבנות. כוונתנו לפסיקים היח: 11 "וכי תזבחו זבח שלמים לה', לרצונכם תזבחוהו". כיום זבחהם יאכל וממחרת, והנותר עד יום השלישי כאש ישרף. ואם האכל יאכל כיום השלישי, פגול הוא, לא ירצה. ואוכליו עינו ישא, כי קדש ה' תלל, ונכרתה הנפש (6) ההיא מעמיה".

אם באת הפרשה ללמדנו להיות פרושים מן העריות ומן העבירה, כפי שפירש רש"י. אי להיות פרושים מן המותרות, "כדי שלא יהא אדם נבל ברשות המידה", כמו שהאריך הרמב"ן לבאר, מתעוררת שאלה המורה: מפני מה הזכיר פה דין הקרבן? אהלא תורת הקרבנות נאמרה לעיל כריש ספר תורת הכהנים, והפרשה שלפנינו מדברת בעניני קדושה, ועלינו להדמות ליצי- רנו ככל האפשר, אם כן מה הקשר ביניהם? 7

7

12

ולא להגם הזכירה התורה את הדינים הנ"ל בקשר לקרבן שלמים אף על פי שהם שייכים גם לשאר הקרבנות, מפני שהשלמים נדחין של ישראל, כמו שאמרו רבותנו: לא הקריבו בני נח שלמים" (רמב"ן).

גם בני נח ידעו ענין הקרבנות — ביהוד עולה שהיא כולה לה', "ויבן נח מזבחה לה'... ויעל עולות כמזבח" (בראשית ח, כ). ומתבאר הדבר כפשוטו, כי כאשר אדם ניצל מסכנה גדולה הוא רואה צורך להביע תורה למצילו. גם לבני נח היתה הכרת-הטא: "כי אמר איוב: אולי חטאנו כני" (איוב א, ה).

אמנם את השלמים, שיש בהם "שלום למזבח ולכהנים ולבעלים" לא הכירו, קרבן זה נתיחד לבני ישראל, היודעים לקשר שמים וארץ, חומר ורוח, ואשר שמעו כחר סיני את קול ה' המצווה את כל המצוות כולן — שבין אדם למקום ובין אדם לחבירו.

ובזה מתפרש איפוא, יפה למח הזכירה התורה דין מחשבת בקרבנות דוקא בקשר עם זבת השלמים. דבר ידוע הוא שאין לבני נח חלק ושורש בעולמות העליונים, רק לגוי קדוש ניתן הכח לפעול פעולתו בכחי טרומים (ענין בספר נפש החיים שער א פרק ד, דברים חוצבים להכות אש בענין זה).

שים יסוד לכמה גופי תורה בהלכות קרבנות — דין מתעסק בקדשים ששתיטתו פסולה, דין אחד אכילת אדם ואחר אכילת המזבח שהכל מפגל בה, שאם שחמו על מנת לאכול חוץ לזמנו או חוץ למקומו שפוגל, ועוד ועוד — כולם נקבעו בתורה בקשר לדין קרבן שלמים. ניש להבין מדוע נאמר עיקרי דינים אלו, התלוים במחשבת, בשלמים ולא בקרבן אחר. הלא דין פחשי כות פסולות שפוסלות את הקרבן כארבע עבודות הוא דין כללי בכל הקרבנות, ואם כן מדוע הזכירם התורה ב"וכי תזכחו זבח שלמים", ובפרשת קדושים דוקא?

והנה עלה בדעתי לומר, שדבר גדול מלמדת אותנו התורה בפה יקבעת את הדינים הנ"ל בפרשתנו, והיינו: בשעה שאנו מתעסקים בדברים קדושים אל נהיה קלים בדעתנו לחשוב, שבמעשים בלבד יצאנו ידי חובתנו וכבר הגענו לשלמות מוס-רית. יכול אדם להתעסק בקדשים, להביא קרבנות, ועל ידיהם יבוא לפיגול, הגורם כרת ר"ל. הכל תלוי במחשבת. המחשבת היא היסוד לקדושה אמיתית להתקרב אל ה'. מטעם זה קבעה התורה את עיקרי הדינים של מחשבת בקרבנות בתחילת פרשה זו, המלמדת אותנו לעלות בדרגות הקדושה. ומתאים מאד דין מחשבת בקרבן לחקי הקדושה.

13
א
קנ

... וטעם המצוה הזאת, לכבד את ה' מראשית כל חבואתו מפרי העץ ותבואת הכרם ולא נאכל מהם עד שנביא כל פרי שנה אחת הלולים לה', והנה אין הפרי בתוך שלש שנים ראוי להקריבו לפני השם הנבבד לפי שהוא מועט, ואין האילן נותן במריו טעם או ריח טוב בתוך שלש שנים, ורובן לא יציאו פירות כלל עד השנה הרביעית, ולכן נמתין לכולו ולא נטעום מהם עד שנביא מן הנטע שנטענו כל פרי הראשון הטוב קדש לפני השם, ושם יאכלוהו ויהללו את שם ה', והמצוה הזאת דומה למצוות הבכורים. ואמת הדבר עוד כי הפרי בתחלת נטיעת האילנות רב הלחות דבק מאד מויק לגוף, ואיננו טוב לאכלה. כג שאין לו קשקשת, והמאכלים הנאסרים בתורה הם רעים גם לגוף, והרב נתן גם כ"ז בזה טעם במורה הנבוכים, כטעמו ברוב המצוות, כי היו לתרומים ולמכשפים בזמן ההוא מיני כשוף יעשו אותם בעת נטיעת האילנות ויחשבו כי בהם ימהר האילן להוציא פריו קודם זמנו הידוע במנהגו של עולם, ובבואו יקריבו את הפרי לפני הע"ג שעשו בשמה הכשוף ההוא, ולכן צותה התורה באסור המרי הבא קודם שלש שנים שלא יבאו לעשות המעשים הרעים ההם, כי רובי האילנות יביאו פירות בשנה הרביעית, ושנאכלוהו לפני השם הפך אכלם אותו לפני ע"ג:

14

לא יקר

כג) שלש שנים יהיה לכם ערלים. הרבה מפרשים אמרו בטעם מצוה זו לפי שהיה חק לאמוריים לעשות תחבולות למהר פרי האילן קודם זמנו וכן כתב הבמב"ם בספר מורה נבוכים, ואשר נראה קרוב למושכל לומר שמצוה זו היא כדי לעשות זכרון למעשה בראשית כי כולם נבראו ביום ראשון, וכל אחד הוציא ביומו וכן כל צמח האדמה היו מכוסים עד יום ג', ואע"פ שצמחו בני מ"מ לא נראו עד יום ד' שבו נתלו המאורות המבשלים כל הפירות כי כולם תלוין בשמש וירח כמ"ש (וכריס לג"ה) ממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחים. נמצא שהיו מכוסים ובלתי נראין לאכילה עד יום ד' ע"כ צוה לעשות זכרון למעשה בראשית שיהיו מכוסים ואטומים שלש שנים כי הערלה ענינה כסוי ואטימה. וכיום הרביעי אע"פ שנגמר בשולם מ"מ לא היה שדיין בעולם שום בעל חי ולא היה כאן שום פה לאכלם, כאילו לא היה מציאתם ביום רביעי כי אם להודות ולהלל בוראו אשר בראם על כן נאמר כאן לזכרון מעשה בראשית ובשנה הרביעית יהיה כל פרי קודש הלולים לה'. וביום החמישי נבראו קצת מן הבעלי חיים אשר היו צריכין אל מאכל הצמחים ע"כ נאמר ובשנה החמישית תאכלו את פריה. ולא נאמר כל פריו כדרך שנאמר ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש. להורות שלא יאכל כל פריו אלא יתן מכולם גם לעני ולגור לפי שהזכיר לקט שכחה ופאה בתבואה ולא כאילנות וארו"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"ד) אילנות מנין ת"ל שדך, ע"כ לא נאמר כל. ועל מדת הצדקה אמר להוסיף לכם תבואתו כי יש מפזר ונוסף עוד (משלי יא.כד) ולפי שיש מבקשים על זה ערב ובטחון על כן אמר אני ה' אלהיכם נאמן ליפרע.

6